Ч. 192 (13.431). Львів, вівторок 25. липня 1933. [illegible] zapłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло", Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	15·00 „
Піврічно	30·00 „
Річно	60·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Загострення ситуації в Німеччині.

Радикально-суспільна опозиція проти гітлеризму. — Уряд поширює кару смерти.— Політично-господарський хаос.

ПАРИЖ, 23. 7. ПАТ. Вся преса подає сензаційні вістки про ситуацію в Німеччині. Нагла і несподівана зміна фронту діячів, що кермують націонал-соціялістичним рухом, викликала в багатьох містах заворушення серед прихильників націонал-соціялізму. В деяких місцевостях на німецькому Шлеську виступи мали виразно радикально-суспільний характер. У Нірнберзі заворушення звернулися проти жидів. У Гамбурзі група штурмовиків заняла Брунатний Дім, де здержала багато осіб.

У звязку з тією ситуацією, яка сильно занепокоїла урядові чинники в Німеччині, мін. Ґерінґ перервав свою відпустку і скликав до Берліна нараду шефів штурмових груп і спеціяльних гітлерівських відділів.

Париська преса стверджує, що радикально-суспільний напрям серед націонал-соціялістичних мас бере верх і Гітлера жде важке завдання втихомирити невдоволених.

БЕРЛІН, 23. 7. ПАТ. На пресовій конференції 22. ц. м. мін. Ґерінґ заявив, що комуністична небезпека істнує дальше. Тільки здавалося, що вона приборкана, на ділі комунізм зростає і підносить голову. Ситуація вимагає нових безоглядних розпорядків. Хто посміє заатакувати члена націонал-соціялістичного руху або представника поліції, мусить знати, що переплатить це життям. Вистарчить тільки намір.

Пруська рада міністрів рішила предложити головному урядові до затвердження проект закону, що поширює кару смерти не тільки на ті переступства, але також на випадки нарушення авторитету або істнування держави та на випадки пропаґанди жорстокости. Та пропаґанда теж причинюється до підваження основ держави та до кампанії, яка може Німеччині дуже пошкодити. Уряд республики затвердить цей закон в найближчому часі, а влада приготовляється вже до його виконування.

„Вінер Цтґ" принесла статтю німецького публіциста гітлерівця про внутрішнє положення Німеччини. Автор стверджує, що в Німеччині запанував тепер страшний господарсько-політичний хаос, що мусить стягнути на державу хуртовину політичної, господарської та культурної кризи. Національний соціялізм не відробив і не обєднав Німеччини, але розбив їх ще більше.

НІМЕЦКО-ВАТИКАНСЬКИЙ КОНКОРДАТ.

БЕРЛІН, 23. 7. ПАТ. Оголошено урядово текст конкордату, підписаного 20. ц. м. між Німеччиною і Ватиканом у Римі. Постанови конкордату нормують взаємини між обома сторонами, причому задержано давніші умови з Баварією, Прусами і Бадеією. Католицьке духовенство буде користуватися охороною держави нарівні з державними урядовцями. Зате не вільно йому належати до політичних партій ані виступати в партійно-політичному дусі. Католицькі організації з характером чисто релігійним, культурним і харитативним мають запевнену правну охорону.

ПАКТ ДЕВЯТЬОХ ДЕРЖАВ.

МОСКВА, 23. 7. ПАТ. Фінляндський міністр барон Коскінен зложив учора заступникові комісаря закорд. справ Крестенському від свого уряду заяву в справі приступлення до пакту, підписаного 3. ц. м. представниками вісьмох держав, а саме Радянщини, Естонії, Латвії, Польщі, Румунії, Туреччини, Персії й Афганістану.

ГЕНДЕРЗОН ПОБИВАЄТЬСЯ ЗА РОЗЗБРОЄННЯМ.

З Парижа повідомляють, що Поль Бонкур приймав у суботу сніданням Гендерзона, який зложив подрібні інформації з розмов у Римі, Празі і Мінхені. Між континентальними державами осягнено значні поступи щодо деяких справ, якими займалася роззбройна конференція, нпр. в справі контролі збросння та означення напасника. Однак на підкладі цього порозуміння є труднощі між французькою і німецькою тезою, а саме в справі поділу на два речинці, в яких рівність збро̂їтися можна би дійсно признати Німеччині. Відповідні переговори будуть вестися дипльоматичним шляхом до вересня.

Опісля Гендерзон виїхав до Льондону.

ЛЕТЯТЬ З ЖІНКАМИ ПОНАД ОКЕАН.

З Ню-Йорку повідомляють, що Ліндберґ, вилетівши з жінкою з Лябрадору до Европи, був приневолений осісти 150 миль від Картрайту. Там буде чекати на кращі атмосферичні умовини. Ліндберґ хоче летіти в трьох тапах: Ґренляндія, Ісляндія, Льондондер.

Англійський летун Молізон з жінкою Анною Джонзон, теж відомою летункою, вибрався до Пенлінензенд, звідки набравши запасів бензини й оливи, полетить понад океан до Ню-Йорку.

IX. КОНҐРЕС НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШОСТЕЙ.

З Відня повідомляють, що Екзекутива Конґресу національних меншин під проводом президента д-ра Вільфана порішила скликати черговий свій конґрес до Берна в Швайцарії на день 14. вересня ц. р., який триватиме до 16. вересня. Саме в тому часі відбудеться чергова сесія Союзу Народів.

БІРЖЕВИЙ КРАХ В АМЕРИЦІ.

ПАРИЖ, 23. 7. ПАТ. Французька преса присвячує особлившу увагу господарському положенні Злучених Держав, називаючи політику през. Рузвельта „хрестоносним походом".

Ситуація в Злучених Державах ускладнилася небувалим способом. Наглий погром спекуляції спричинив страти, що переходять 75 міліярдів франків. Яких 10 міліонів паперів змінило своїх власників. Є це рекордове число, що перевищує навіть великий крах з жовтня 1929 р.

ПАРИЖ, 24. 7. ПАТ. Безпосередньою причиною біржевого краху в Злучених Державах була знишка канадійської пшениці, поправа курсу доляра на світових ринках та дефіцит торговельного біляну Злучених Держав, який сягає до 2 міліярдів долярів. Томуто штучна звишка доляра заломилась, а політика Рузвельта станула перед таємничою невідомою.

ДОЛЯРОВА ІНФЛЯЦІЯ В АМЕРИЦІ.

Із Вашинґтону повідомляють, що минулої пятниці відбулося під проводом през. Рузвельта довше засідання сенату, на якому обміркували державні господарські справи. Між іншим одобрено розпорядки, що забороняють спекуляцію. Обговорювано теж спадок цін акцій і сирівців. Уважають це проявом хвилевим, який ще сильніше переконує през. Рузвельта про правильність його пляну промислової розбудови, що має на меті дати працю робітникам і збільшити їхню купну силу.

На протязі тогож дня доляр упав знову наслідком поголоски, що Рузвельт постановив випустити 3 міліярди долярів.

ФАЛЬШУЮТЬ ДОЛЯРИ.

ВІДЕНЬ, 24. 7. ПАТ. Віденська поліція арештувала кількох обманців, які намагалися пустити в обіг в Австрії, Румунії та на Мадярщині фальшиві банкноти 100 долярів і 50 фунтів. Провідником цих обманців був купець Більбаум, який запевняє, що фальшиві банкноти діставав з Бельгії. Крім нього арештовано покищо ще двох купців, а четвертий утік.

ПОСТ УСТІЙНИВ НОВИЙ РЕКОРД.

НЮ-ЙОРК, 24. 7. ПАТ. Опівночі прилетів В. Пост до Ню-Йорку, перелітаючи довкола світу у 186 годинах і 50 хвилинах. Летун побив свій давніший рекорд перелету довкола світу на 21 годин.

По широкому світі.

— Радянський комісаріят освіти переслав польському урядові 578 документів з архівів б. царського уряду, що торкаються революційної діяльности марш. Пілсудського з часів 1885 до 1915 р.

— Мусоліні обняв теку італійського міністра війни на місце ген. Ґацори, що зрікся свого уряду.

— В Нірнберзі арештовано 300 жидівських купців, яких уміщено в концентраційному обозі.

СТРАШНА СМЕРТЬ 13 ДІТЕЙ.

ЛІОН, 24. 7. ПАТ. У Бурже вибрався парох з 16-ма дітьми на прогульку. Перепливаючи човном озеро, човно перевернулося і 13 дітей потонуло. Парохові вдалося врятувати ледви 3 дітей, а ратуючи четверте сам утонув.

ВАРТІСТЬ ДОЛЯРІВКИ НЕ ВПАЛА.

У звязку з девалюацією доляра з урядових фінансових кол у Варшаві повідомляють, що премії від 4-процентової облігації долярової позички виплачуються у золотовій валюті дальше по курсі 1 амер. доляр = 8 зол. 91 сот. Те саме відноситься до реалізації купонів тієї облігації.

МУКА І СІЛЬ ДЛЯ ПОТЕРПІВШИХ ВІД ПОВЕНІ.

Як повідомляють із Варшави, уряд рішив уповажнити міністра внутрішніх справ, щоби відступив фондові праці більшу скількість жита з державних збіжевих заведень. З того запасу збіжа фонд праці розділить безплатно серед сільського населення, що потерпіло від останньої повені, 500 тон муки. Крім того рішено розділити між голодне населення кілька тон кухонної соли.

ДУШОГУБ ІЗ ЛОВИЧА.

Арештований перед кількома днями Тадей Енштайн, що бив коло Ловича кількоро дівчат на сексуальному підкладі, стане незабаром перед наглим судом, оскільки не зроблять його божевільним. Це 20-літній волоцюга, без батька і матери, якого до 18-го року життя держали в захисті для бездомних і не могли зробити з нього порядної людини. Від двох років займався жебраниною. Ходив в одязі військового вишколу, який комусь украв, понад Вислу і чигав на свої жертви.

СПЕКА І БУРЯ З ГРОМАМИ.

В неділю 23. липня спека у Львові дійшла до 30° Цельзія в тіни. Тому Львів неначе завмер, бо його мешканці помандрували за холодком до поблизьких, підльвівських сіл, лісів та прогульковими поїздами виїхали до Сколього і Трускавця. За морозивом і содовою водою попит велитенський. Одночасно понад Лодзь перетягнула громова туча з дощем та заподіяла великі шкоди. Вода залила нижче положені пивниці та дісталася до мешкань. Від грому згоріла в Лодзі текстильна фабрика братів Пйотрковських, Фукса і Спілки. Шкоди сягають понад півтора міл. зол. В околиці повстало теж кілька пожеж від грому.

УСУНУЛИ СІМОХ ПОЛІЦИСТІВ.

У Варшаві арештовано недавно кількох власників готелів у звязку з викриттям тайних захистів для проституції. Справа приняла широкі розміри, бо показалося, що вмішані в неї поліційні органи, які брали значні хабарі від готелярів, толеруючи їхню злочинну роботу. Справою занявся слідчий суддя. Досі усунено сімох поліцистів зі служби, обвинувачених у хабарництві.

Перед новими змінами на Тихому Океані.

Чудернацька політика СРСР на Д. Сході. — Вибрики радянської адміністрації. — Рішучість Манджу-Го та слухняність радянців. — Перетяк Літвінова. — Перші дні конференції у Токіо.

Харбін, 27. червня 1933.

Слідкуючи вже кілька років за українською пресою не тільки галицькою, а також і в інших краях, доводиться ствердити, що дуже рідко находимо у ній розуміння подій, що котяться тут довкола нас на Далекому Сході.

Останніми днями прочитали ми у „Ділі" статтю М. Данька, де він торкається положення на Далекому Сході й стверджує те, що ми спостерігали вже майже два роки тому, послідовний занепад московських впливів та остаточний відступ Росії від берегів Тихого Океану.

Саме тепер почалися нові акти, що започатковують вже не тільки відхід Росії від Тихого Океану, а навіть ліквідацію тих авантур, що ділялися тут майже століття. Річ іде про затвердження цих актів дипльоматичним шляхом.

Вчора велика японська газета „Токіо Асахі" друкує статтю, якою нагадує своїм читачам, що перед початком будови залізниці через Манджурію стара Росія, в особі міністра фінансів графа Вітте підписала з Китаєм договір про те, що нова східно-китайська залізниця будується для звязку Сибіру з Владивостоком та у стратегічних цілях для військових завдань на Тихому Океані на випадок війни з сусідою — Японією.

Текст цього тайного договору підчас вашингтонської конференції 1921 року оголосив американський уряд та його записали до протоколів конференції. Після того Москва, вже комуністична, заявила, що вона віддає східно-китайську залізницю Китаєві, бо не хоче користуватись залізницею для поневолення китайців. Це було у 1920 році, а в 1924 році Москва вже підписує радянсько-китайський договір про експльоатацію залізниці й вигнавши в один мент при допомозі кицайців Чжан-Тсо-Ліна російн-емігрантів, на чолі яких стов інж. Остроумов, інж. Данілевський, Гондатті та інші, завела спільну адміністрацію.

Але каже народня приказка: „Пусти цапа в город." Так вийшло й тут. Радянці залізли в управління залізниці й почали хазяйнувати так, що вже всюди підкупленим китайцям довелось у 1929 році починати навіть війну, усім нам дуже памятну. Китайці попросили миру та підтикали у Хабаровську договір...

Пройшло тільки два роки й відомі всім події під Мукденом привели восени 1931 року до того, що стара гоміндановська влада впала; Манджурія стала вільна, організувався новий уряд, прийшли японські війська, допомогли новій адміністрації й тепер нова держава Манджу-Го швидко розвивається. Будуються нові залізниці, фабрики, поширюється торговля, кінчають свої дні хунхузи, приходить замирення краю. Правда, деяким европейцям, особливо тим, що користувались правами екстериторіяльности не все подобалось.., приїжджали комісії від Ліги Націй, але безуспішно.

Ринок тут кращає, але конкуренція валют спричинює те, що більшість тут крамів японських, бо вони багато дешевші, а якість їх тепер значно краща як перед десяти роками.

Радянська Москва побачивши, що її впливи все більше губляться, почала спочатку організувати партизанські загони, та давала захист тим старим гоміндановським частинам, що тікали під кулями японців та військ Манджу-Го. Рівночасно торговельні агенції радянців, як „Нефтесіндікат", та ріжні „торгпредства" почали викидати безліч краму на манджурський ринок, підриваючи його, адміністрація СК. залізниці підтягала тарифи за перевіз вантажу. Ріжні свої борги адміністрація залізниці з розпорядку радянської влади почала платити не готівкою, а крамом, як залізо, папір, дерево, що лежали на складах залізниці.

Безладдя на ринку настало величезне і тому всі ці вибрики приневолили нову владу післати особистих комісарів з Сіньцзіну для ревізії залізниці. Наслідки були страшні; радянці почали гнати до себе паротяги та вагони. Нова влада післала ноту, домагаючись від СРСР негайно повернути паротяги та вагони. Коли речинець минув і майна не звернули, військова сила Манджу-Го була припинила залізничий рух через кордон не тільки на ст. Манджурія, що стоїть біля Забайкальщини, а навіть у Пограничній, що є біля Приморщини. Це викликало величезне обурення радянського уряду, але влада Манджу-Го твердо домагалась далі вернути їй залізниче майно, одночасно почавши переводити реформу діловодства серед залізничників, зовсім нехтуючи радянську адміністрацію...

Закінчилось все не „війною", як дехто з московських емігрантів думав, а нотою Літвінова, що запропонував через японського посла Оота в Москві продажу східно-китайської, тепер північно-манджурської, залізниці Японії...

Японії звернули увагу радянців, що вони не хочуть купувати залізниці, бо на це має право тільки Манджу-Го, тому звертайтесь до Сіньцзіну. Томуто кілька днів тому у Токіо почалася конференція між представниками Москви та Сіньцзіну, де японський уряд грає ролю тільки постороннього обсерватора.

Перші дні праці конференції були декларативні і від поведінки московських представників буде залежати успіх переговорів чи їх припинення. Важне те, що Москва признала повну свою поразку та дає згоду не тільки продати північно-манджурську залізницю, а пропонує вернути до рук Манджу-Го експльоатацію порту Егершельд у Владивостоці, що роками належав до залізниці і був сконфіскований радянською владою у 1923 році. Коли дільниця цього порту вернеться до управи залізниці, то це буде означати, що нова держава перебрала найважнішу портову базу в Приморщині, а радянська держава тратить решту своїх впливів на морю.

Добре поінформовані передбачують провал конференції через те, що Москва не зможе підписати тих умов, які їй поставлять. Це означало би повне банкроцтво її політики на Далекому Сході і знову поставило би питання про нові зміни на берегах Тихого Океану.

Микола В. Самійлович.

—o—

АВСТРО-НІМЕЦЬКА ВОРОЖНЕЧА.

З уваги на протиавстрійську радієву пропаганду, яку управляють гітлерівці, австрійський уряд рішив оголошувати при допомозі віденського радія жахливі звідомлення з політичної ситуації в Німеччині. Крім того видано наказ технічно унеможливлювати відбір авдицій з німецьких радіостацій.

—o—

СПОРТ.

ЗА ВХІД ДО ЛІГИ.

ПЕРЕМИШЛЬ. Лехія — Польонія 2:2 (2:0).

ІНШІ ВИСЛІДИ.

ЛЬВІВ. Львів — Чернівці 3:0.
ВАРШАВА. Гакоаг (Відень) — Легія 3:3.
КРАКІВ. Гарбарня — Краковія 4:2 (0:2).

—o—

Вістки з Волині.

„Сільський Господар". В останніх днях відбулося свято „Сільського Господаря" в двох кружках на Луччині, а саме: в Киверцях і Княгининку. У Киверцях після відкриття свята головою кружка п. Ліхтанським виголосили реферати голова філії „С. Г." п. В. Островський і інспектор РСУК п. Л. Кобилянський. Місцевий хор під проводом о. діякона Ермака з Луцька відспівав три пісні, а молодь деклямувала вірші близькі своїм змістом до господарського життя. Драматичний гурток при кружку під проводом інструктора філії артиста Д. Степичка дуже добре відіграв песу з кооперативного життя „Перемогли" В. Островського. Після закінчення свята зібрані відспівали „Заповіт" і гимн. Треба ще згадати, що перед відкриттям свята о. Пащевський з Луцька відслужив під голим небом панахиду по бл. п. М. Левицькому й померлих членах кружка „С. Г." та кооперативи, а потім молебень. Старанням місцевих селян зроблено світлину групи учасників свята. — Свято в Княгининку відкрив голова Д. Королюк, після чого голова філії п. Островський виголосив реферат. Гарно деклямували вірші молодь і маленькі діти. Місцевий гурток під проводом повітового інструктора п. Степняка виставив згадану песу В. Островського „Перемогли". Після закінчення свята присутні відспівали гимн.

„Народній Дім" у Луцьку". Відбулися річні загальні збори кооперативи „Народній Дім" у Луцьку. Реферував голова управи п. В. Островський. Збори затвердили звіт з діяльности й біляис за минулий рік, змінили § 5 статута щодо завдань кооператив, зменшили уділ з 15 зол. до 5 зол. і відповідальність до 5 крат та ухвалили постанови про переказання кооперативі „Украінбанком" здепонованих у ньому 2 і пів тисячі зол. та від „Просвіти" понад 1000 зол. Кооператива надіється масового членства й пожертв на посунення вперед справи власної домівки в Луцьку.

Таємний обіжник церковної влади. Сільські священики скаржаться, що благочинні (декани) підсовують їм до підпису й обовязкового виконання таємний обіжник церковної влади за безумовне припинення богослуження українською мовою. Оголошуючи цей цікавий документ консисторської мафії та відбираючи підписи, благочинні самого обіжника священикам не залишають. Отже священики не мають чим виправдатися перед своїми парохіянами. А в той саме час освідомлене населення веде рішучий наступ на духовенство, домагаючися розмосковлення церкви. Виходить, що „пакт про неагресію" застосовує і православна митрополія. Там Постишев, а тут консисторці: „нікакой тебє українізації".

Шматування сіл. На Дубенщині все йде по старому. Перед правосильністю закону про самоурядування місцеві ґмінні уряди розпочали в дуже приспішеному темпі парцеляцію деяких більших сіл. Скликалися сходи й пропонувалося „добровільно поділити" село на кілька громад. Підкреслюємо „добровільно". Так само „добровільно" кінці деяких сіл мали бути злучені з ближчими польськими кольоніями. Велике село Острожець зрозуміло „добровільно" по українському й спротивилося поділу на запропоновані аж 4 частини. Таке нерозуміння слова „добровільно" страшенно обурило місцевого ґмінного писаря. Чи вдалося йому переконати селян, як треба розуміти це слово, відомостей не маємо.

САМОВБИВСТВО ВЯЗНЯ.

Один із комуністів, обвинувачених в убивстві поліцая в Гамбурзі, для якого прокуратор зажадав кару смерти, повісився у вязничій келії. В останніх часах множаться в Німеччині самогубства вязнів.

З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10. Видає Видавнича Спілка „Діло". За редакцію відповідає Олександер Костик.